

Αναθέτουσα Αρχή: Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού

ΚΠΕΕ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ 35002

Τηλ./Fax 22340 23529

email: info@parnassosnp.gr

**«ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ»
της Πράξης «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ»**

Δ΄ΦΑΣΗ

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ
ΤΙΜΩΝ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ**

Δ12: ΟΔΗΓΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ

Νοέμβριος 2015

Ένωση Εταιρειών:

ΥΛΗ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Μαυροματαίων 9, Τ.Κ. 10682, Αθήνα
Τηλ./Fax: 210 3213695, 210 3216904
e-mail: info@forest.gr

ΑΤΕΠΕ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
Ερμού 14, ΤΚ 141 21, Ηράκλειο Αττικής
Τηλ.: 210 2777296 Fax: 210 2757614
e-mail: info@atepe.gr

Το παρόν τεύχος αποτελεί το **παραδοτέο Δ12** της **Δ' Φάσης** για το έργο: «ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ» της Πράξης «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ».

Το αντικείμενο καταγραφής και παρακολούθησης διακρίνεται στις κάτωθι ομάδες ειδών:

<u>Ομάδα 1:</u>	Τύποι Οικοτόπων
<u>Ομάδα 2:</u>	Χλωρίδα
<u>Ομάδα 3:</u>	Θηλαστικά (1-Χειρόπτερα, 2-Θηλαστικά εκτός χειροπτέρων)
<u>Ομάδα 4:</u>	Ορνιθοπανίδα
<u>Ομάδα 5:</u>	Ερπετά - Αμφίβια
<u>Ομάδα 6:</u>	Ασπόνδυλα (1-Λεπιδόπτερα, 2-Γαστερόποδα και Κολεόπτερα)

Νόμιμος εκπρόσωπος της Ένωσης είναι ο κ. Ηλίας Αποστολίδης. Ο Διοικητικός Συντονισμός του έργου, πραγματοποιείται από τον κ. Θωμά Αράπη με τη συμμετοχή της κας Ιωάννας Φύτου. Επιστημονικός Συντονιστής Έργου είναι ο κ. Θεόδωρος Γεωργιάδης.

Η ομάδα του έργου αποτελείται από τους παρακάτω ειδικούς επιστήμονες, οι οποίοι διαθέτουν αξιόλογη εμπειρία στην υλοποίηση μελετών και ερευνητικών δράσεων σχετικών με το αντικείμενο του έργου.

Διοικητικός συντονισμός

Θωμάς Αράπης
Ιωάννα Φύτου
Ηλίας Αποστολίδης
Θέμης Αδαμόπουλος

Ομάδα 1

Θεόδωρος Γεωργιάδης
Δημήτριος Τζανουδάκης
Ιωάννης Κόκκορης

Ομάδα 2

Δημήτριος Τζανουδάκης
Παναγιώτης Τρίγκας

Ομάδα 3

Έλενα Παπαδάτου
Άρτεμις Ντιέζ-Καυκαλέτου
Βασίλης Χατζηρβασάνης

Ομάδα 4

Μαρία Παναγιωτοπούλου

Ομάδα 5

Γιάννης Ιωαννίδης

Ομάδα 6

Κανέλλα Ραδέα

Όλγα Τζωρτζακάκη

Ομάδα Διαχείρισης Δεδομένων

Έκτορας Αποστολίδης

Θέμης Αδαμόπουλος

Βασίλης Χατζηρβασάνης

Ομάδα Χαρτογραφικής Αποτύπωσης

Παναγιώτης Νύκτας

Γρηγόρης Βασιλόπουλος

Έφη Πούλιου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Γενικά.....	5
2	Ομάδα 1: Τύποι Οικοτόπων	6
3	Ομάδα 2: Χλωρίδα	7
4	Ομάδα 3: Θηλαστικά	7
5	Ομάδα 4: Ορνιθοπανίδα	28
6	Ομάδα 5: Ερπετά - Αμφίβια	35
7	Ομάδα 6: Ασπόνδυλα	76

1 Γενικά

Στο παρόν παραδοτέο («Οδηγός παρουσίασης τύπων οικοτόπων και ειδών περιοχής αρμοδιότητας Φ.Δ.»), παρουσιάζονται συνοπτικές πληροφορίες για τους οικότοπους και τα είδη που απαντώνται στην περιοχή του Φορέα Διαχείρισης.

Ο Οδηγός αυτός προορίζεται για το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης και περιέχει υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε παρουσιάσεις του Φορέα στο ευρύ κοινό, σε έντυπες εκδόσεις του Φορέα και σε δελτία τύπου.

Για κάθε οικότοπο και είδος που αποτελούν αντικείμενο μελέτης του παρόντος έργου, παρουσιάζονται γενικές πληροφορίες και φωτογραφίες.

2 Ομάδα 1: Τύποι Οικοτόπων

(Ο Οδηγός των Τύπων Οικοτόπων βρίσκεται σε ξεχωριστό αρχείο «Δ12.Habitats.docx»)

3 Ομάδα 2: Χλωρίδα

Allium parnassicum

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σχετικά μικρό βολβώδες φυτό, που εύκολα μπορεί να περάσει απαρατήρητο όταν δεν βρίσκεται σε ανθοφορία. Ύψος βλαστού έως 24 cm. Φύλλα 2-3, μήκους 5 cm. Άνθη 5-25. Περιάνθιο με ρόδινες γραμμές. Στήμονες κόκκινοι. Άνθηση Ιούλιος-Αύγουστος.

Πού το βρίσκουμε

Αναπτύσσεται σε πετρώδεις και βραχώδεις θέσεις σε υψόμετρο 1800-2400 m και σε σάρες (λιθώνες) στην αλπική ζώνη.

Είδος με περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση στα όρη Παρνασσός και Γκιώνα. Οι περισσότερες συλλογές του είδους έχουν πραγματοποιηθεί στα ανώτερα υψόμετρα του Παρνασσού, ενώ στη Γκιώνα οι πληθυσμοί του είναι μικρότεροι.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Άγριος συγγενής των καλλιεργούμενων ειδών του γένους *Allium*. Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό εκτιμάται σε τουλάχιστον 100.000 άτομα.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Beta nana

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μικρό φυτό που έχει φύλλα σε ρόδακα και παχιά πασσαλώδη ρίζα. Φύλλα δερματώδη. Άνθη σε κατακείμενο στάχυ, δεν διακρίνονται εύκολα. Σε άνθηση τον Ιούλιο-Αύγουστο.

Πού το βρίσκουμε

Ορεινά λιβάδια και χαλικώδεις θέσεις, συχνά στις παρυφές χιονολίβαδων, αλλά και σε βραχώδεις θέσεις και υγρές σάρρες, σε υψόμετρο 1700-2300 m.

Σπάνιο είδος, ενδημικό της Ελλάδας με εξάπλωση σε όρη της Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας (Παρνασσός, Γκίωνα, Βαρδούσια, Ταΰγετος, Κυλλήνη, Χελμός) καθώς και στον Όλυμπο. Ο Παρνασσός φαίνεται ότι φιλοξενεί έναν από τους μεγαλύτερους υποπληθυσμούς του είδους.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Συγγενικό με το καλλιεργούμενο *Beta vulgaris* (ζαχαρότευτλο, παντζάρι). Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό εκτιμάται σε 10-20.000 άτομα.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Bupleurum capillare

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πώδες ετήσιο φυτό, ύψους συνήθως 30-50 cm. Άνθη μικρά, κίτρινα, σε σκιάδιο. Τα πρώτα φυτά εμφανίζονται αργά την άνοιξη και το φυτό είναι σε πλήρη ακμή το θέρος έως αργά το φθινόπωρο. Ανθίζει Ιούλιο-Σεπτέμβριο και καρπίζει Οκτώβριο-Νοέμβριο.

Πού το βρίσκουμε

Αναπτύσσεται σε εγκαταλειμμένους και ενεργούς ελαιώνες και αμπελώνες, σε αποθέσεις, σε παρυφές δρόμων και σε σχεδόν σταθεροποιημένους λιθώνες, σε επίπεδες ή κεκλιμένες θέσεις, σε υψόμετρα 500-1120 m. Ενδημικό των ορεινών όγκων της κεντρικής Στερεάς Ελλάδας. Απαντά στα όρη Παρνασσός (βρέθηκε σε 3 θέσεις) και Γκιώνα (5 θέσεις). Στον Παρνασσό βρέθηκε ανάντη, Β-ΒΔ της Αράχωβας και σε δύο ακόμη θέσεις στο δρόμο Αράχωβας-Δελφών.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Είδος του Κόκκινου Βιβλίου των Απειλούμενων Φυτών στην Ελλάδα (VU). Είδος του Παρ.ΙΙ της Οδηγίας 92/43. Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό μετρήθηκε σε 4.500 άτομα. Η κύρια απειλή που αντιμετωπίζει είναι η απώλεια ενδιαίτηματος λόγω αλλαγής των χρήσεων γης στις αποικίες ΒΔ της Αράχωβας αλλά και γύρω από παλιά μεταλλεία στη Γκιώνα.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Bolanthus chelmicus ssp. chelmicus

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πώδες κατακείμενο φυτό, με χνούδι στα φύλλα και στους κάλυκες του άνθους. Άνθη μικρά, λευκά. Ανθίζει Ιούλιο.

Πού το βρίσκουμε

Φυτό βραχύφιλο, ζει αποκλειστικά σε βραχώδεις απότομες εξάρσεις σε υψόμετρα πάνω από 1500m. Ενδημικό του Χελμού, βρέθηκε τώρα και στον Παρνασσό. Στον Παρνασσό στη μοναδική γνωστή θέση, στα βράχια Παρβρούλια πάνω από το Ζεμενό, το φυτό αυτό έχει έναν μικρό πληθυσμό.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Πρόκειται για μια σημαντική ανακάλυψη για τη χλωρίδα του Παρνασσού. Είναι ένα σπάνιο υποείδος του *B. chelmicus*, μέχρι τώρα καταγεγραμμένο μόνο στο Χελμό. Το άλλο υποείδος *B. chelmicus ssp. meteoricus* είναι πιο κοινό, στα βουνά της Πίνδου. Ο πληθυσμός του Παρνασσού αποτελείται από 200-500 άτομα.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Campanula rupicola

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολυετές ποώδες φυτό, με κατακείμενους βλαστούς έως 10 cm. Φύλλα μικρά, ωσειδή, με μίσχο. Άνθη μήκους 3 cm όρθια, ιώδη, με πέταλα πλατιά σε στενό σωλήνα. Ανθίζει Ιούνιο-Αύγουστο.

Πού το βρίσκουμε

Βραχώδεις θέσεις και σχισμές ασβεστολιθικών βράχων, σπανιότερα σε σάρες, σε υψόμετρο 1500-2400 m. Εξαπλώνεται στα όρη Παρνασσός, Γκιώνα, Κοκκινάρι και Βαρδούσια.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Στις ψηλές κορυφές του Παρνασσού, σε βράχια. Ενδημικό των βουνών της Στερεάς Ελλάδας. Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό είναι 40.000-60.000 άτομα.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Centaurea musarum

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολυετές ποώδες φυτό έως 40 cm, με ασημόχρωμα πτερόλοβα φύλλα. Φυτρώνει αποκλειστικά σε κάθετα βράχια. Ταξιανθίες πλάτους 3 cm, με κίτρινα άνθη και υπόλευκα βράκτια με καφετί κέντρο. Ανθίζει τον Ιούλιο.

Πού το βρίσκουμε

Σχισμές και άκρες απόκρημνων ασβεστολιθικών βράχων, σε υψόμετρο 1500-1700 m. Τοπικό ενδημικό του Παρνασσού και σπάνιο.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Είδος του Κόκκινου Βιβλίου των Απειλούμενων Φυτών στην Ελλάδα (EN). Το είδος είναι γνωστό από το ΝΑ τμήμα του Παρνασσού στα βράχια ανάντη του Ζεμενού. Οι θέσεις του βρίσκονται πλησίον αλλά εκτός των ορίων του Φορέα Διαχείρισης Παρνασσού και εκτός ορίων Natura 2000. Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό είναι 1.000-2.000 άτομα.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Epiractis greuteri

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολυετές ποώδες φυτό που ανήκει στις Ορχιδέες. Ύψος 30cm, με πλατιά φύλλα που προς την κορυφή του βλαστού μικραίνουν. Άνθη μικρά, πέταλα ρόδινα, σέπαλα πρασινωπά. Ανθίζει τον Ιούλιο.

Πού το βρίσκουμε

Σε υπόροφο δασών, συνήθως σε σκιερές και υγρές θέσεις, σε υψόμετρο 1100-1600 m. Είδος με εξάπλωση στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Αυστρία, την Κροατία, αλλά με μικρούς πληθυσμούς, σπάνιο.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Σπάνιο στην Ελλάδα, με παρουσία μικρών διάσπαρτων πληθυσμών στην Κεντρική Ελλάδα και τον Όλυμπο. Ένας πληθυσμός 65 ατόμων μετρήθηκε στον Παρνασσό.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Euphorbia orphanidis

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολυετές ποώδες φυτό. Όπως όλα τα φυτά του γένους *Euphorbia* (γαλατσίδες) έχει γαλακτώδη χυμό όταν κοπεί ο βλαστός. Ύψος 20 cm, με γλαυκοπράσινα κυκλικά φύλλα. Άνθη μικρά, πορτοκαλί, που σχηματίζουν κυάθιο (κύπελλο). Ανθίζει Ιούνιο-Ιούλιο.

Πού το βρίσκουμε

Ασβεστολιθικές σάρες, σε υψόμετρο 1600-2100 m. Σπάνιο είδος, τοπικό ενδημικό του Παρνασσού.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό βρίσκεται γύρω από τις ψηλές κορυφές του και ανέρχεται σε 2.000-4.000 άτομα. Το φυτό συνέλεξε πρώτος ο Ορφανίδης το 1852 προς τιμήν του οποίου πήρε το φυτό την ονομασία του.

(φωτο: Π.Τρίγκας)

Paeonia parnassica

Πώς το αναγνωρίζουμε

Ποώδες φυτό με ρίζωμα, ύψους έως 65 cm. Φύλλα σύνθετα, δύο φορές τρισχιδή, με φυλλάρια έως 8 cm ελλειπσοειδή ή λογχοειδή. Άνθη μεγάλα έως 12 cm με βαθυπόρφυρο χρώμα, που εμφανίζονται από τον Απρίλιο έως τέλη Μαΐου.

Πού το βρίσκουμε

Σκιερές θέσεις στα κράσπεδα και τα όρια του ελατοδάσους *Abies cerhalonica*, σε δασικά ανοίγματα, σε μικρές ρεματιές και σε λιβάδια που διατηρούν υγρασία και νοτισμένο έδαφος. Επίσης έχει αναφερθεί στη βάση βραχωδών ασβεστολιθικών σχηματισμών και σε δολίνες.

Ενδημικό είδος της Στερεάς Ελλάδας με γνωστές εμφανίσεις στα όρη Παρνασσός και Ελικώνας.

Στην περιοχή του Παρνασσού το φυτό έχει καταγραφεί σε διάφορες θέσεις γύρω από το χωριό Αγόριανη (Επτάλοφος) και στον Αγ.Νικόλαο. Στον Ελικώνα υπάρχουν παλαιές καταγραφές, όμως καμία σύγχρονη πληροφορία, συλλογή ή αναφορά.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Είδος του Κόκκινου Βιβλίου των Απειλούμενων Φυτών στην Ελλάδα (VU). Είδος του Παρ.ΙΙ της Οδηγίας 92/43. Ο πληθυσμός του στον Παρνασσό μετρήθηκε σε 570 άτομα σε 3 θέσεις. Ο πληθυσμός στη θέση Έλατος απειλείται από κατασκευές. Κινδυνεύει από ανεξέλεγκτη συλλογή. Περιγράφηκε το 1977 από τον καθηγητή Δ. Τζανουδάκη.

(φωτο: Θ.Αδαμόπουλος)

Silene guicciardii

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολυετές ποώδες φυτό, ύψους 30cm. Φύλλα γραμμοειδή. Άνθη στην κορυφή αντίθετων διακλαδώσεων. Πέταλα λευκά, στραμμένα προς τα έξω, με στήμονες που εξέχουν και κάλυκα κυπελλοειδή. Ανθίζει τον Ιούνιο.

Πού το βρίσκουμε

Τοπικό ενδημικό του Παρνασσού, γνωστό μόνο από τη θέση Ελαφόκαστρο στο Λιβάδι Αράχωβας, σε βραχώδεις εξάρσεις μέσα σε επίπεδο χορτολίβαδο.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Πολύ σπάνιο φυτό που ήταν μέχρι σήμερα γνωστό μόνο από την πρωτότυπη συλλογή του το 1854 από τον Guicciardi και έκτοτε δεν είχε επανασυλλεχθεί. Η επανεύρεση αυτού του είδους, κατά τη μελέτη παρακολούθησης του 2015, είναι μια σημαντική ανακάλυψη για τη χλωρίδα του Παρνασσού.

Καταγράφηκαν 53 ώριμα άτομα.

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία, το φυτό αυτό είναι ένα από τα σπανιότερα και περισσότερο κινδυνεύοντα είδη της ελληνικής χλωρίδας.

(φωτο: Δ.Τζανουδάκης)

4 Ομάδα 3: Θηλαστικά

4.1 Χειρόπτερα

Ρινόλοφοι

Rhinolophus hipposideros

R. ferrumequinum

Πώς το αναγνωρίζουμε

- *R. hipposideros*: ένα από τα μικρότερα είδη στην Ελλάδα και το μικρότερο από τα 5 ευρωπαϊκά είδη ρινόλοφων.
- *R. ferrumequinum*: το μεγαλύτερο από τα 5 ευρωπαϊκά είδη ρινόλοφων.

Έχουν γούνα ανοιχτόχρωμη καφέ-μπεζ ή καφέ-γκρι, πιο ασπριδερή στην κοιλιά. Όταν είναι σε βαθύ λήθαργο τυλίγονται στις φτερούγες τους, δίνοντας την εντύπωση ενός τρισδιάστατου «ρόμβου». Ξεχωρίζουν από το διαφορετικό τους μέγεθος.

Πού το βρίσκουμε

Οι μικροί ρινόλοφοι βρίσκουν καταφύγιο κυρίως σε παλιά και εγκαταλειμμένα κτίσματα, λιγότερο σε σπήλαια και άλλες στοές. Οι μεγάλοι ρινόλοφοι βρίσκουν καταφύγιο κυρίως σε σπήλαια και άλλες στοές, λιγότερο σε παλιά κτίσματα.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Εκπέμπουν τους υπέρηχους από τη μύτη, οπότε έχουν ένα χαρακτηριστικό χόνδρινο σχηματισμό γύρω από τα ρουθούνια. Ο σχηματισμός αυτός στο κάτω μέρος του μοιάζει με πέταλο, και στο πάνω έχει πτυχωσεις, μια χαρακτηριστική προεξοχή και ένα «λοφάκι» ανάμεσα στα μάτια, από όπου παίρνει και το όνομά του το γένος τους.

(στη φωτογραφία απεικονίζεται το *Rhinolophus ferrumequinum*) φωτο: Ε.Παπαδάτου

Barbastella barbastellus

Πώς το αναγνωρίζουμε

Έχει μαύρη γούνα με ανοιχτόχρωμες άκρες και μεγάλα πλατιά αυτιά που κοιτούν μπροστά. Τα μάτια της είναι βυθισμένα στο πίσω μέρος της μουσούδας.

Πού το βρίσκουμε

Κυνηγά σε ώριμα δάση, ενώ βρίσκει καταφύγιο σε γέρικα κουφαλερά δέντρα, ενίοτε και σε βραχώδεις σχισμές. Αποφεύγει τις ανοικτές εκτάσεις, οπότε εξαρτάται από γραμμικά στοιχεία από δέντρα για να μετακινηθεί.

(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Eptesicus serotinus

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μια από τις μεγαλύτερες σε μέγεθος νυχτερίδες με πολύ σκούρο καφέ δέρμα και κιτρινο-καφετιά γούνα, πιο ανοιχτόχρωμη στην κοιλιά.

Πού το βρίσκουμε

Κυνηγά σε ποικιλία οικοτόπων, από ανοικτές εκτάσεις με δέντρα έως και κατοικημένες περιοχές. Μπορεί να βρει καταφύγιο σε βράχια, δέντρα αλλά και σε κτίσματα και στοές.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τρέφεται συχνά με μεγάλα σκαθάρια, εξού και τα ιδιαίτερα μεγάλα και κοφτερά δόντια!

(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Hypsugo savii

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μικρού μεγέθους νυχτερίδα με μαυριδερό δέρμα και σκουρόχρωμη γούνα στην πλάτη με χρυσαφιές ανταύγειες και ασπριδερή κοιλιά.

Πού το βρίσκουμε

Απαντάται από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι και μεγάλα υψόμετρα έως και πάνω από 2000μ υψόμετρο, όπου κυνηγά σε ποικιλία ενδιαιτημάτων. Βρίσκει συνήθως καταφύγιο σε σχισμές βράχων, αλλά και σε στενά σημεία σε κτίσματα.

(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Miniopterus schreibersii

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεσαίου μεγέθους νυχτερίδα με πολύ πυκνή γκρίζα γούνα, μικρά τριγωνικά αυτιά και στρογγυλεμένη μουσούδα.

Πού το βρίσκουμε

Τυπικό σπηλαιόβιο είδος, σχηματίζει αποικίες συνήθως εκατοντάδων ατόμων, συχνά μικτές με άλλα είδη. Κυνηγά σε ποικιλία ενδιαιτημάτων, από υγρότοπους μέχρι και αραιοκατοικημένες περιοχές, αλλά αποφεύγει την πυκνή βλάστηση.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Οι μακριές στενές φτερούγες του λυγίζουν στην άκρη μερικές φορές όταν πετά, οπότε στα αγγλικά του έχουν δώσει το όνομα «νυχτερίδα με τις λυγισμένες φτερούγες» (bent-wing bat).

(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Μεγάλες μυωτίδες

Myotis blythii

Myotis myotis

Πώς το αναγνωρίζουμε

Ανάμεσα στα μεγαλύτερα είδη της Ευρώπης, είναι πολύ παρόμοια μορφολογικά μεταξύ τους. Έχουν ανοιχτό καφέ τρίχωμα, ασπριδερό στην κοιλιά, μεγάλα μάτια, και μακριά αυτιά και μουσούδα.

Πού το βρίσκουμε

Βρίσκουν καταφύγιο κυρίως σε σπήλαια και άλλες στοές, όπως ορυχεία, ενώ συχνά τα βρίσκουμε και μαζί στο ίδιο μέρος. Η *M. blythii* προτιμά να κυνηγά σε ανοικτές εκτάσεις και παρυφές δασών, ενώ το *M. myotis* προτιμά δάση με αραιό ή καθόλου υπόροφο.

(στη φωτογραφία απεικονίζεται το *Myotis blythii*)
(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Myotis emarginatus

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεσαίου μεγέθους μυωτίδα με κοκκινωπό τρίχωμα που μοιάζει σαν αχτένιστο! Το δέρμα της είναι ροδαλό καφέ.

Πού το βρίσκουμε

Βρίσκει καταφύγιο σε σπήλαια, άλλα έγκοιλα και στοές, αλλά και διάφορα εγκαταλειμμένα κτίσματα και υπόγεια. Κυνηγά στον αέρα αλλά και κοντά σε επιφάνειες, σε ποικιλία ενδιαιτημάτων όπως δάση, θαμνότοπους, υγρότοπους κ.α.

(η φωτογραφία είναι από άλλο μέρος της Ελλάδας)
(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

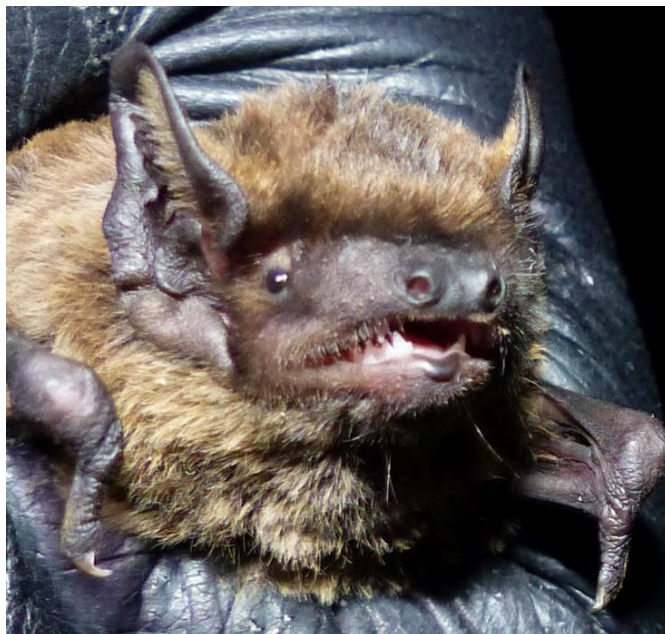
Nyctalus leisleri
Nyctalus noctula

Πώς το αναγνωρίζουμε

Είδη μεσαίου μεγέθους νυχτερίδες με σιλπνή καφετιά γούνα, στρογγυλεμένα αυτιά και μανιταρόσχημο τράγο, ενώ το δέρμα τους είναι σκούρο καφέ.

Πού το βρίσκουμε

Κυνηγούν σε δάση, σε ανοικτές εκτάσεις πάνω από το δασοόριο και σε υγρότοπους. Βρίσκουν καταφύγιο συνήθως σε δέντρα, αλλά μπορεί και σε κολότητες σε βράχια (*N. noctula*) και τεχνητές κατασκευές.

(η φωτογραφία είναι του είδους *N. leisleri* και είναι από άλλο μέρος της Ελλάδας)
(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Pipistrellus pipistrellus pipistrellus *pygmaeus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Δύο από τα μικρότερα είδη της Ελλάδας, μικρότερα από το μικρό δαχτυλάκι του χεριού μας, με κοντά στρογγυλεμένα αυτιά, και καφετιά γούνα και δέρμα.

Πού το βρίσκουμε

Από τα πιο κοινά είδη της Ελλάδας, αν και στον Παρνασσό το είδος *P. pygmaeus* δεν φαίνεται να είναι κοινό, ενδεχομένως λόγω της περιορισμένης παρουσίας υδάτινων επιφανειών. Το *P. pipistrellus* κυνηγά σε πληθώρα ενδιατημάτων με προτίμηση στις δασικές εκτάσεις, ενώ το *P. pygmaeus* εξαρτάται περισσότερο από υγροτόπους και παρόχθια βλάστηση.

(η

φωτογραφία είναι του είδους *P. pipistrellus* και είναι από άλλο μέρος της Ελλάδας)
(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Plecotus kolombatovici

Πώς το αναγνωρίζουμε

Έχει ανοιχτόχρωμη καφέ-γκρίζα γούνα με πιο ανοιχτόχρωμη κοιλιά. Τα χαρακτηριστικά μεγάλα αυτιά της ενώνονται στο μπροστινό μέρος στη βάση τους και ορθώνονται πάνω από το κεφάλι όταν είναι τεντωμένα.

Πού το βρίσκουμε

Βρίσκει καταφύγιο σε σπήλαια, άλλα έγκοιλα και στοές. Γενικά κυνηγά κοντά σε ασβεστολιθικές περιοχές σε διάφορα ενδιαίτηματα όπως δάση, ξέφωτα, θαμνότοπους και υγρότοπους.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Όταν πέφτει σε λήθαργο μέσα στα καταφύγιά του, συνήθως βάζει τα αυτιά κάτω από τα διπλωμένα χέρια του στα πλάγια, και έτσι εξέχει ο τράγος που επίσης είναι πολύ μακρύς και μοιάζει με αυτί.

(φωτο: Ε.Παπαδάτου)

Tadarida teniotis

Πώς το αναγνωρίζουμε

Το μοναδικό είδος που εκπέμπει ήχους σε πολύ χαμηλές συχνότητες, οπότε γίνεται αντιληπτό από όλα σχεδόν τα ανθρώπινα αυτιά! Ένα από τα μεγαλύτερα και πιο εύρωστα είδη της Ελλάδας, με σκούρα γούνα, μεγάλα στρογγυλά αυτιά που εξέχουν μπροστά από τη μουσούδα και χείλια με πτυχώσεις.

Πού το βρίσκουμε

Βρίσκει καταφύγιο συνήθως σε σχισμές σε ψηλά απόκρημνα βράχια και βραχοσκεπές. Τη νύχτα διανύει μεγάλες αποστάσεις για να φτάσει στις περιοχές όπου τρέφεται και που περιλαμβάνουν ένα μεγάλο εύρος ενδιαιτημάτων, από ορεινά λιβάδια και δάση μέχρι χωριά και πόλεις. Εκεί τρέφεται με έντομα σε μεγάλος ύψος από το έδαφος.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Η ουρά του εξέχει χαρακτηριστικά από τη μεμβράνη της ουράς μερικά εκατοστά.

(Η φωτογραφία είναι από το διαδίκτυο, <http://zmmu.msu.ru/bats/rusbats/gallery/ptada.html>)

4.2 Θηλαστικά εκτός χειροπτέρων

Λύκος *Canis lupus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

- Μεγαλόσωμο σαρκοφάγο (μέγεθος μεγάλου σκύλου), γαιώδη χρώματα. Συνήθως κρατά το κεφάλι στο ύψος των ώμων και όχι ψηλότερα όπως π.χ. το λυκόσκυλο.
- Ίχνος όπως μεγάλου σκύλου (σχεδόν όμοιο με ίχνος ελληνικού ποιμενικού). Μπορεί να αναγνωριστεί ως ίχνος λύκου μόνο όπου απουσιάζουν οι σκύλοι (π.χ. στην ορεινή ζώνη όταν τα κοπάδια βρίσκονται στο χειμαδιό).

Πού το βρίσκουμε

Σε κάθε είδους ενδιαίτημα, εφόσον αυτό διαθέτει:

- Θέσεις με φυσική κάλυψη (π.χ. πυκνές συστάδες δέντρων ή θάμνων).
- Τροφή (άγρια οπληφόρα, κτηνοτροφικά ζώα, εκτεθειμένα σκουπίδια).
- Σύνδεση με άλλες περιοχές εξάπλωσης λύκου.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- Στενή σχέση με άγρια οπληφόρα (αγριογούρουνο, ζαρκάδι κ.ά.) και εκτατική κτηνοτροφία.
- Πολύ μεγάλες επικράτειες (π.χ. μία αγέλη σε όλο τον Παρνασσό).
- Μεγάλη δυνατότητα μετακίνησης (νεαρά άτομα διασπείρονται σε απόσταση 10δων ή 100δων χλμ).
- Ευελιξία στη συμπεριφορά (μπορεί να ζήσει δίπλα σε κατοικημένες περιοχές, να τραφεί σε χωματερές κλπ).

(Φώτο : Β. Χατζηρβασάνης)

Βίδα *Lutra lutra*

Πώς το αναγνωρίζουμε

- Μακρύ σώμα και κοντά πόδια (χαρακτηριστικό στα Mustelidae), ουρά χοντρή στη βάση της, χαρακτηριστική γούνα προσαρμοσμένη στο νερό.
- Χαρακτηριστικά περιττώματα 2x10εκ με κόκαλα ψαριών ή κελύφη καβουριών, τοποθετημένα πάνω σε μεγάλους βράχους της κοίτης.

Πού το βρίσκουμε

Υδάτινα σώματα με πληθυσμούς ψαριών ή με κάβουρες γλυκού νερού (*Potamon* spp).

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- Ζει πάντα δίπλα σε νερό (κυρίως, γλυκό).
- Κρυψώνες ανάμεσα σε εκτεθειμένες ρίζες παρόχθιων δέντρων.
- Κάθε επικράτεια εκτείνεται αρκετά χιλιόμετρα κατά μήκος μιας κοίτης ποταμού ή όχθης υγρότοπου.

(φωτο: commons.wikimedia.org)

Αγριόγατα

Felis silvestris

Πώς το αναγνωρίζουμε

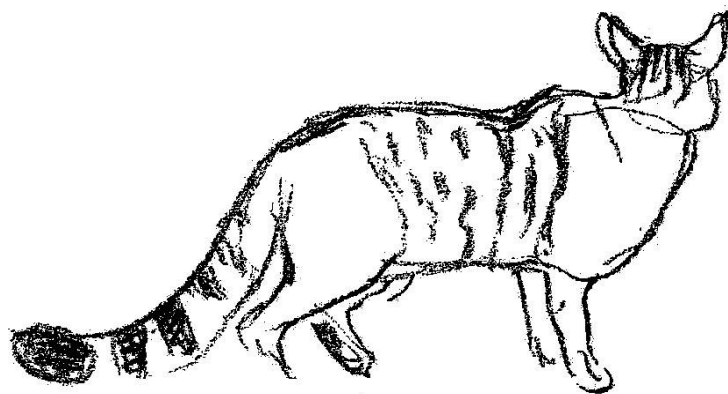
- Μεγαλόσωμη, γκρίζα γάτα με ασαφείς μαύρες ραβδώσεις.
- Χαρακτηριστική ουρά με σχήμα ρόπαλου και με 2-3 μαύρες ραβδώσεις στην άκρη.

Πού το βρίσκουμε

Δάση και θαμνώνες, συχνά σε μωσαϊκό με διάκενα ή καλλιέργειες.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τρέφεται με μικρά ζώα (μικρά θηλαστικά, μικρά πουλιά κ.ά.)

(σχέδιο: Β. Χατζηρβασάνης)

Δενδρομωξός *Dryomys nitedula*

Πώς το αναγνωρίζουμε

- Μέγεθος μεγάλου ποντικού, χρώμα άμμου, μαύρη μάσκα και φουντωτή ουρά.
- Ροκανισμένα καρύδια εμφανίζουν 1-3 στρογγυλές τρύπες με λεία χείλη. Εξέταση με μεγεθυντικό φακό αποκαλύπτει διαγώνια ίχνη δοντιών στο χείλος τρύπας.

Πού το βρίσκουμε

- Δάση ή θαμνώνες με ανεπτυγμένο υπόροφο και είδη που παράγουν καρπούς (βελανιδιές, καρυδιές κ.ά.).
- Χαρακτηριστικό ενδιαίτημα, τα δάση βελανιδιάς ή έλατου με υπόροφο από κέδρα (*Juniperus* spp).
- Το εντοπίζουμε από ροκανισμένα καρύδια, στο έδαφος κάτω από πυκνούς θάμνους.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Αποκλειστικά δενδρόβιο είδος, αποφεύγει να διασχίζει εκτάσεις χωρίς δέντρα ή θάμνους.

(φωτο: Β. Χατζηρβασάνης)

Δασομυωξός

Muscardinus avellanarius

Πώς το αναγνωρίζουμε

- Μέγεθος ποντικού, πορτοκαλί χρώμα, φουντωτή ουρά.
- Ροκανισμένα φουντούκια έχουν χαρακτηριστική στρογγυλή τρύπα με λεία χείλη.

Πού το βρίσκουμε

Δάση ή θαμνώνες με διάκενα και άφθονους καρποφόρους θάμνους (*Rosa* spp, *Rubus* spp, *Crataegus* spp).

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Αποκλειστικά δενδρόβιο είδος, αποφεύγει να διασχίζει εκτάσεις χωρίς υποβλάστηση (κλαδιά κοντά στο έδαφος).

(φωτο: P. Muckstein)

Αγριογούρουνο *Sus scrofa*

Πώς το αναγνωρίζουμε

- Σχεδόν μαύρο, στιβαρό άγριο γουρούνι
- Ίχνος σχεδόν τετράγωνο, με 4 χηλές (δάκτυλα) πάντα ορατές
- Χαρακτηριστικά σκαψίματα στο έδαφος για βολβούς – πεσμένους καρπούς – έντομα, με ορατό αποτύπωμα του ρύγχους

Πού το βρίσκουμε

- Δάση με διάκενα, μωσαϊκό δάσους και καλλιεργειών
- Χαρακτηριστικά σκαψίματα κάτω από δέντρα, στα όρια δάσους και ανοιχτών εκτάσεων

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- Επισκέπτεται αγρούς που βρίσκονται κοντά σε φυσική βλάστηση
- Τα τελευταία χρόνια εμφανίζει αύξηση, σε πληθυσμούς και περιοχή εξάπλωσης
- Μεγάλη αναπαραγωγική ικανότητα

(φωτο: eb3alfmigu.blogspot.com)

Ζαρκάδι

Capreolus capreolus

Πώς το αναγνωρίζουμε

- Μέγεθος γίδας, ανοιχτό καφέ χρώμα, το αρσενικό με μικρά κέρατα
- Χωρίς ουρά, αλλά μεγάλη άσπρη κηλίδα στα οπίσθια
- Ίχνος όπως της γίδας, αλλά με σχήμα καρδιάς όταν είναι κλειστό (ζώο που περπατάει αργά)
- Μουγκρίζει το σούρουπο, κατά την περίοδο αναπαραγωγής

Πού το βρίσκουμε

Δάσος

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- Κάθε ζώο μένει πιστό στην επικράτειά του
- Δύσκολα εισάγεται σε νέες περιοχές, επειδή τα ζώα δεν διασπείρονται αλλά παραμένουν στις περιοχές όπου ελευθερώνονται

(φωτο: M. Estebanez)

5 Ομάδα 4: Ορνιθοπανίδα

Ακολουθούν πληροφορίες αναγνώρισης και βιολογίας για τα ακόλουθα 22 είδη ορνιθοπανίδας που περιλαμβάνουν τα είδη χαρακτηρισμού και οριοθέτησης:

Pernis apivorus
Circetus gallicus
Aquila chrysaetos
Falco biarmicus
Falco peregrinus
Alectoris graeca
Columba palumbus
Bubo bubo
Apus melba
Dryocopus martius
Dendrocopos medius
Dendrocopos leucotos
Lullula arborea
Alauda arvensis
Anthus campestris
Hippolais olivetorum
Sylvia rueppelli
Lanius collurio
Lanius senator
Emberiza hortulana
Montifringilla nivalis
Pyrrhocorax graculus

Σφηκιάρης *Pernis apivorus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεγάλη παραλλακτικότητα στο πτέρωμα με τουλάχιστον δέκα διαφορετικές χρωματικές μορφές. Η τυπική μορφή έχει γκριζοκαφέ ράχη, γκριζα κορώνα και κεφάλι, με λευκωπό λαιμό με στίγματα. Το κάτω μέρος του σώματος είναι λευκό ή κρεμ. Τα θηλυκά είναι γενικά σκουρότερα και μεγαλύτερα από τα αρσενικά.

Πού το βρίσκουμε

Μεταναστευτικό είδος που έρχεται στη χώρα μας την άνοιξη κι επιστρέφει στην Αφρική το χειμώνα. Φωλιάζει σε ώριμα δέντρα και τρέφεται σε ανοικτές εκτάσεις και διάκενα δάσους.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τρέφεται με προνύμφες και ώριμα άτομα κοινωνικών εντόμων όπως σφήκες και μέλισσες, αλλά και μικρά σπονδυλόζωα.

Χρυσαιτός *Aquila chrysaetos*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολύ μεγάλος αετός με άνοιγμα φτερών 190-225 εκ. Χαρακτηριστικό σχήμα όταν γυροπετάει, που κρατά τα φτερά σε σχήμα ανοιχτού V. Φτέρωμα σκούρο καφέ, με ανοιχτόχρωμα χρυσωπά - κίτρινα φτερά στο σβέρκο και το κεφάλι.

Πού το βρίσκουμε

Φωλιάζει σε βράχια και κυνηγά σε δασικά ανοίγματα και σε λιβάδια της αλπικής ζώνης και χαμηλότερα.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τρέφεται κυρίως με χελώνες κατά την αναπαραγωγή και συμπληρώνει τη διατροφή του με φίδια, λαγούς και πτώματα ιδίως το χειμώνα, στα χαμηλότερα υψόμετρα. Ζευγαρώνει με το ίδιο άτομο για όλη του τη ζωή, χρησιμοποιώντας την ίδια περιοχή φωλιάσματος.

Φιδαετός *Circaetus gallicus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεγάλος αετός με μακριές φτερούγες. Άνοιγμα φτερών 170-185 εκ. Φαρδύ κεφάλι με μικρό ράμφος, και χαρακτηριστικά μεγάλα κίτρινα μάτια. Φτέρωμα χρώματος καφέ, με καφέ κεφάλι, λαιμό και στήθος. Το κάτω μέρος του στήθους και της κοιλιάς λευκό με σκούρες ραβδώσεις και στίγματα.

Πού το βρίσκουμε

Μεταναστευτικό είδος, παρατηρείται από τον Απρίλιο έως και τον Οκτώβριο. Φωλιάζει σε ώριμα δέντρα και τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά με φίδια. Μπορεί να τραφεί με φίδια έως και 150 εκ.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Σημαντικές παράμετροι για την αναπαραγωγή του είδους είναι η παρουσία δασών σε μεγάλη κλίμακα και οι εκτατικές καλλιέργειες και λιβάδια για την τροφοληψία του. Γεννά μόνο ένα αυγό.

Πετρίτης *Falco peregrinus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σχετικά μεγάλο γεράκι με βαρύ σώμα και άνοιγμα φτερών 80 - 120 εκ. Χαρακτηριστικά μυτερά φτερά. Πάνω μέρος φτερών και κεφαλιού σκούρο γκριζογαλάζιο. Κάτω μέρος σώματος ανοιχτόχρωμο λευκωπό ή γκριζωπό με σκούρες κηλίδες και ραβδώσεις.

Πού το βρίσκουμε

Φωλιάζει σε βράχια και τρέφεται με πουλιά που πιάνει στον αέρα. Πιάνει το θήραμά του στον αέρα, κυνηγώντας το με πολύ επιδέξια πτήση κι εντυπωσιακή βουτιά πριν τη σύλληψη. Επικρατειακό είδος που απαντάται στην περιοχή όλο το χρόνο.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Στην Αν. Μεσόγειο φωλιάζει το υποείδος F. p. Brookei. Είναι το πιο ταχύ ζώο του πλανήτη ξεπερνώντας τα 250 χλμ./ώρα όταν κυνηγάει.

Χρυσογέρακο *Falco biarmicus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Έχει μήκος σώματος 35-50εκ., με διπλάσιο άνοιγμα των φτερών. Χαρακτηριστική είναι η καστανοκόκκινη κορώνα στο κεφάλι, που αποτελεί και το βασικό διαγνωστικό χαρακτηριστικό του από τον αρκετά όμοιο πετρίτη. Τα λευκά μάγουλα έρχονται σε αντίθεση με τη σκούρα ράβδωση του ματιού και το σκούρο μουστάκι.

Πού το βρίσκουμε

Φωλιάζει σε βράχια και αναζητά την τροφή του σε ανοιχτές εκτάσεις (εκτατικές καλλιέργειες, βοσκότοποι) σε συνήθως ξηρές άγονες περιοχές.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τρέφεται κυρίως με μικρού και μεσαίου μεγέθους πουλιά, αλλά μπορεί να τραφεί και με τρωκτικά, νυχτερίδες κι ερπετά. Κυνηγά σε μέρη με συγκεντρώσεις αρκετών πουλιών (όπως νερολακούβες ή αποικίες πουλιών).

Πετροπέρδικα *Alectoris graeca*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Τυπική πέρδικα, γκρίζο πάνω μέρος, κιτρινωπό κάτω, πλευρά λευκά με μαύρες ρίγες. Σαφώς καθορισμένο μαύρο περιθώριο τραχηλιάς, τραχηλιά κατάλευκη, μέτωπο μαύρο στη βάση του άνω ράμφους.

Πού το βρίσκουμε

Ανοιχτές πετρώδεις ορεινές ή ημιορεινές περιοχές, συνήθως σε αρκετό υψόμετρο και με αρκετή κλίση. Κάποτε και πιο χαμηλά, σε διάκενα δασών, κτλ.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Επηρεάζεται πολύ από το εντατικό κυνήγι και λαθροθηρία. Επομένως τείνει να περιορίζεται σε απόκρημνα και δυσπρόσιτα μέρη.

Φάσα

Columba palumbus

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεγάλο περιστεροειδές, σώμα γκριζο από πάνω, πιο ανοιχτόχρωμο από κάτω- ροδαλό στήθος. Χαρακτηριστικά η σχετικά μακριά ουρά, η κάθετη λευκή ρίγα σε κάθε φτερούγα και (στο ενήλικο) λευκό σημάδι στο λαιμό.

Πού το βρίσκουμε

Δάση, κυρίως σε ορεινές περιοχές. Συχνά τρέφεται και σε πιο ανοιχτές περιοχές (π.χ. καλλιέργειες), κυρίως εκτός περιόδου αναπαραγωγής.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Κατά την αναπαραγωγική περίοδο μάλλον διακριτική, συχνά εντοπίζεται πρώτα από τη φωνή. Συχνά σε μεγάλα κοπάδια το χειμώνα.

Μπούφος *Bubo bubo*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Το μεγαλύτερο νυχτόβιο αρπακτικό, με μέγεθος σαφώς μεγαλύτερο από της Γερακίνας. Χρώμα πιτσιλωτό καστανό, με εμφανείς τούφες αυτιών, ογκώδης σε πτήση.

Πού το βρίσκουμε

Ποικιλία ενδιαιτημάτων, συνήθως φαράγγια, αραιά δάση και θαμνώνες, σε ποικίλα υψόμετρα, συνήθως σε αραιοκατοικημένες περιοχές. Συνήθως κοντά σε βράχια όπου φωλιάζει και κουρνιάζει.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Σχετίζεται συνήθως με βράχια, όχι αναγκαστικά πολύ απόκρημνα. Σα νυχτόβιο είδος εντοπίζεται πιο συχνά από τη φωνή.

Βουνοσταχτάρα *Apus melba*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολύ μεγάλη σταχτάρα. Καστανή από πάνω, λευκή κοιλιά και λαιμός, καστανό περιλαίμιο.

Πού το βρίσκουμε

Ανοιχτές περιοχές με ψηλά βράχια, και στα βουνά και στις ακτές. Τοπικά και σε μεγάλες πόλεις.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά Σχετίζεται με ψηλά βράχια και κτήρια. Λόγω της μεγάλης κινητικότητάς του εν δυνάμει μπορεί να παρατηρηθεί σχεδόν οπουδήποτε.

Μαύρος Δρυοκολάπτης *Dryocopus martius*

Πώς το αναγνωρίζουμε

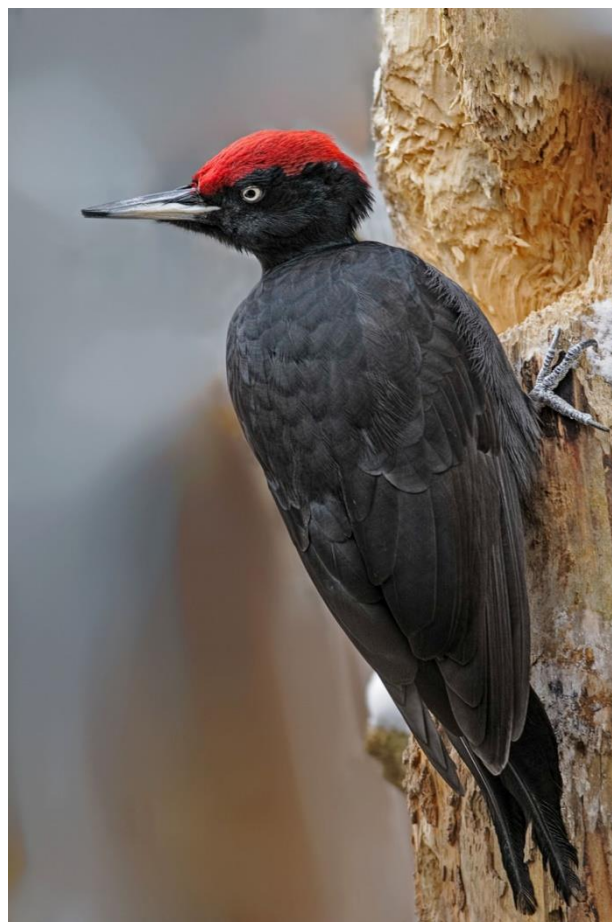
Μέγεθος Κουρούνας. Κατάμαυρο φτέρωμα εκτός από το πάνω μέρος του κεφαλιού (αρσενικό) ή στο πίσω μέρος του κεφαλιού (θηλυκό), ανοιχτόχρωμα μάτια και ράμφος.

Πού το βρίσκουμε

Ορεινά δάση κωνοφόρων (πεύκων, ελάτων, ερυθρελάτης στη Ροδόπη) και οξιάς. Πολύ τοπικά σε παραποτάμια δάση με ώριμες λεύκες (Νέστος).

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τυπικά σε ορεινά δάση με ώριμα δέντρα. Συχνά εντοπίζεται έμμεσα από τις μεγάλες τρύπες που κάνει στα (συνήθως νεκρά) δέντρα.

Μεσαίος Δρυοκολάπτης *Dendrocopos medius*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μάλλον μικρόσωμος ασπρόμαυρος δρυοκολάπτης με κόκκινο πάνω μέρος κεφαλιού και ρόδινο υπογάστριο. Ράμφος μάλλον αδύναμο, εμφανές λευκό μπάλωμα στις φτερούγες, λεπτές γραμμώσεις στο πλευρά, «μουστάκι» δε φθάνει το ράμφος.

Πού το βρίσκουμε

Δάση φυλλοβόλων ή μικτά, συχνά δρυοδάση και παρόχθια δάση με ιτιές, κτλ. Στη νότια Ελλάδα συχνά και σε ελατοδάση, στη Λέσβο και σε ελαιώνες, κτλ.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Σχετίζεται κυρίως με δάση φυλλοβόλων. Τρέφεται συνήθως ψηλά στα δέντρα.

Λευκονώτης Δρυοκολάπτης *Dendrocopos leucotos*

Πώς το αναγνωρίζουμε

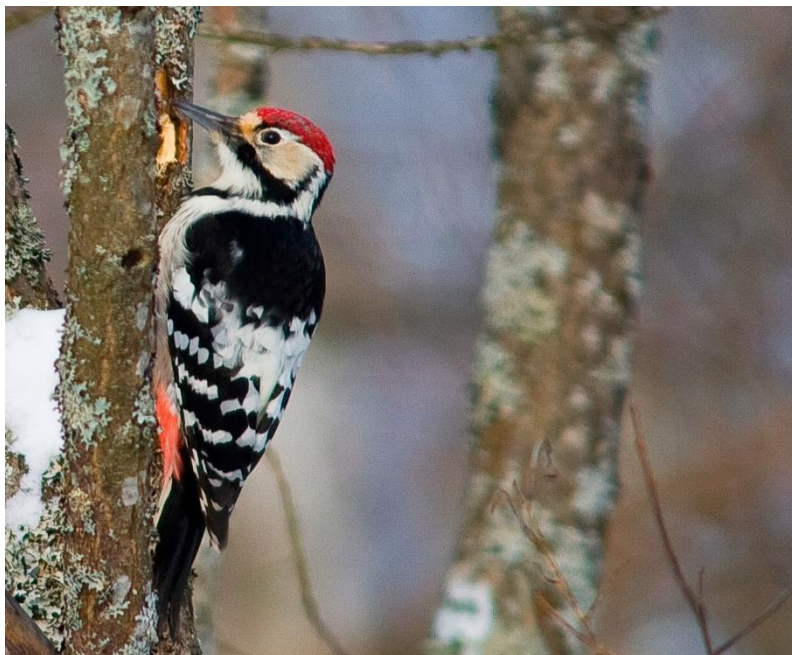
Μεγαλόσωμος ασπρόμαυρος δρυοκολάπτης, με λευκές ρίγες στις φτερούγες και στην πλάτη (χωρίς λευκό μπάλωμα στις φτερούγες). Ράμφος μακρύ, κόκκινο πάνω μέρος κεφαλιού στο αρσενικό μόνο, ρόδινο υπογάστριο, πλευρά γραμμωτά.

Πού το βρίσκουμε

Ορεινά δάση με πολλά ώριμα και νεκρά δέντρα. Στη νότια Ελλάδα κυρίως σε ελατοδάση, βορειότερα κυρίως σε οξιές, δρυς ή μικτά.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Χρειάζεται πολλά ώριμα και νεκρά δέντρα. Παρατηρείται δύσκολα λόγω αραιού πληθυσμού και διακριτικής συμπεριφοράς.

Δεντροσταρήθρα *Lullula arborea*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μικρόσωμος κορυδαλλός με σχετικά κοντή ουρά λευκές άκρες. Τα φρύδια ενώνονται στο πίσω μέρος.

Πού το βρίσκουμε

Ανοιχτές ορεινές και ημιορεινές περιοχές, πετρώδη λιβάδια. Επίσης σε αριά δάση και θαμνώνες.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Γενικά σε ανοιχτές περιοχές με σκόρπιους θάμνους ή δέντρα. Στην Ελλάδα συνήθως στα ορεινά, αλλά συχνά και σχετικά χαμηλά.

Ωχροκελάδα *Anthus campestris*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεγάλη κελάδα με μάλλον αμμόχρωμο φτέρωμα. Λίγες αχνές γραμμώσεις μόνο πάνω στα πλευρά του στήθους (περισσότερες στα νεαρά, αλλά ποτέ δε φθάνουν στα πλευρά ή στην κοιλιά).

Πού το βρίσκουμε

Ανοιχτά λιβάδια. Κυρίως στα ορεινά, τοπικά και σε παράκτιους υγροτόπους, αλλά σπάνια ενδιάμεσα.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Σχετίζεται με λιβάδια. Πιο κοινή σε ψευδοαλπικές περιοχές.

Λιοστρισίδα *Hippolais olivetorum*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σχετικά μεγάλο μέγεθος, με μακρύ δυνατό ράμφος. Γκρίζο με ανοιχτόχρωμο μπάλωμα στις φτερούγες και στικτό υπογάστρο.

Πού το βρίσκουμε

Αραιά δρυοδάση, ελαιώνες αμυγδαλιές με θαμνώδη ξέφωτα. Συχνά δε βραχώδεις πλαγιές.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Συνδέεται με συστάδες δέντρων και ψηλών θάμνων με ιδιαίτερη δομή. Διακριτική συμπεριφορά, παρατηρείται μάλλον δύσκολα.

Αιγαιοτσιροβάκος *Sylvia rueppelli*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Γκρίζο πάνω μέρος με λευκές άκρες στα τριτεύοντα, δευτερεύοντα και άνω καλυπτήρια. Λευκό μουστάκι.

Πού το βρίσκουμε

Βραχώδεις πλαγιές με πυκνούς αγκαθωτούς θάμνους και χαμηλά δέντρα, κάποτε σε ψηλή μακκία. Συνήθως σε ενδιάμεσο υψόμετρο.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Μάλλον τοπική κατανομή. Μάλλον ντροπαλό.

Αετομάχος *Lanius collurio*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Αρσενικό με καφεκόκκινη πλάτη, γκρίζο κεφάλι και μαύρη μάσκα. Θηλυκό και νεαρό πιτσιλιωτό καφέ.

Πού το βρίσκουμε

Ανοιχτές περιοχές με αραιούς θάμνους και χαμηλά δέντρα. Συνήθως σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Συνήθως παρατηρείται στις κορυφές των θάμνων. Πολύ διαδεδομένο κατά τη φθινοπωρινή μετανάστευση (πολύ λιγότερο κατά την ανοιξιιάτικη).

Κοκκινοκεφαλός *Lanius senator*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Ασπρόμαυρος κεφαλάς με κοκκινωπό πάνω μέρος κεφαλιού. Νεαρό ανοιχτό καστανό πιτσιλιωτό με ανοιχτόχρωμα σημάδια στις φτερούγες.

Πού το βρίσκουμε

Περιοχές με αραιά δέντρα και ψηλούς θάμνους. Συχνά σε αραιό μακί και πουρναρότοπους.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τοπικά και σε καλλιέργειες και οπωρώνες. Εύκολα παρατηρείται στις κορφές ψηλών θάμνων και χαμηλών δέντρων.

Βλαχοτσιγλονο
Emberiza hortulana

Πώς το αναγνωρίζουμε

Αρσενικό καστανό γραμμωτό από πάνω με γκρίζο κεφάλι, κιτρινωπό μουστάκι και κοκκινωπή κοιλιά. Θηλυκά και νεαρά καστανωπά με γραμμώσεις.

Πού το βρίσκουμε

Συνήθως ορεινές ανοιχτές περιοχές, π.χ. βοσκοτόπια με λίγους θάμνους. Κάποτε και σε ξέφωτα ή παρυφές δασών.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Μόνο τοπικά σε χαμηλό υψόμετρο στην Ελλάδα. Μάλλον δειλό.

Χιονόστρουθος *Montifringilla nivalis*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεγαλόσωμος και μακρουλός σπουργίτης. Καστανή πλάτη, γκριζο κεφάλι, λευκό κάτω μέρος με φτερούγες εν μέρει λευκές

Πού το βρίσκουμε

Γυμνές αλπικές περιοχές, συνήθως πάνω από 2.000 μ. υψόμετρο. Παραμένει ψηλά ακόμη και το χειμώνα.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Ίσως το πιο ορεινό πουλί στην Ελλάδα, φαίνεται να χρειάζεται χιονισμένες επιφάνειες κατά την περίοδο αναπαραγωγής (εκεί αναζητεί την τροφή του). Κάποτε αναζητεί τροφή σε χιονοδρομικά κέντρα.

Κιτρινοκαλιακούδα
Pyrrhocorax graculus

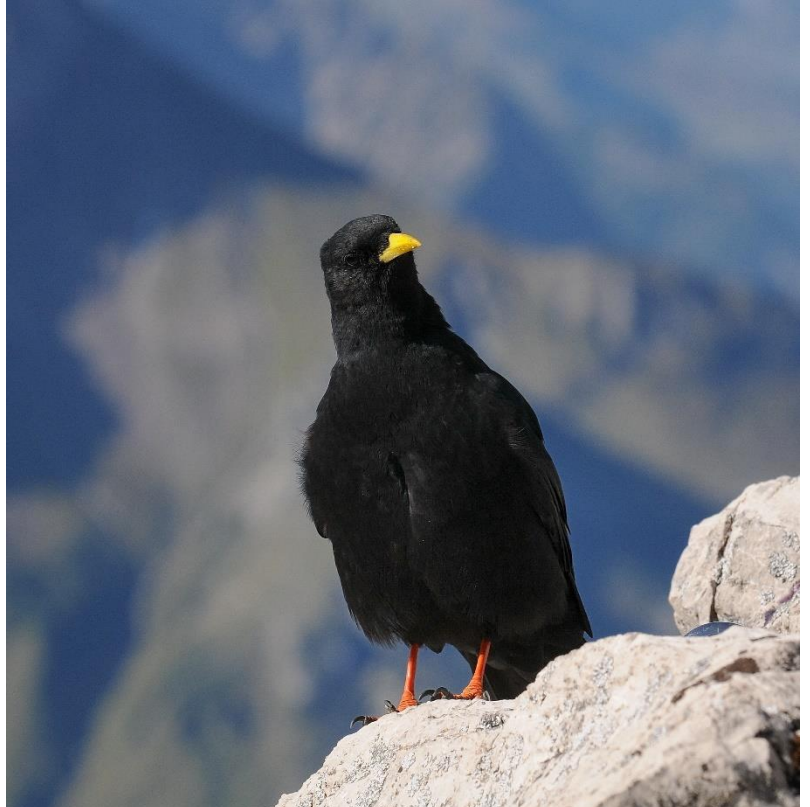
Πώς το αναγνωρίζουμε

Κορακοειδές σε μέγεθος Κάργιας, αλλά με κατάμαυρο φτέρωμα. Ράμφος κίτρινο και πόδια κοκκινωπά.

Πού το βρίσκουμε

Γυμνές αλπικές περιοχές με απόκρημνα βράχια και σπήλαια για φώλιασμα. Συχνά και κοντά σε χιονοδρομικά κέντρα.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά Συνήθως σε κοπάδια. Δραστήριο και αεικίνητο πουλί.

6 Ομάδα 5: Ερπετά - Αμφίβια

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Αβλέφαρος
Ablepharus kitaibelli

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πολύ μικρή σαύρα με δυσανάλογα μικρά πόδια. Οφιοειδής κίνηση.

Πού το βρίσκουμε

Ανοικτές περιοχές με ποώδη βλάστηση ή φρύγανα, αραιά δάση με φυλλοστρωμή, συνήθως έως τα 900 μέτρα υψόμετρο.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Κιτρινομπομπίνα *Bombina variegata*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μικρός φρύνος με χαρακτηριστικά κίτρινα σχέδια στην κοιλιά.

Πού το βρίσκουμε

Απαντάται σε δάση κωνοφόρων, φυλλοβόλων καθώς και σε μικτά δάση, θαμνότοπους, διάφορους υγρότοπους και λιβάδια. Σε χαμηλά υψόμετρα το είδος ζει σε δάση φυλλοβόλων, ενώ σε μεγαλύτερα υψόμετρα απαντάται κυρίως σε δάση κωνοφόρων και ορεινά ξέφωτα έως τα 2100 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Πρασινόφρυνος

Bufo viridis

Συνώνυμα: *Pseudepidalea viridis*,
Bufo viridis

Πώς το αναγνωρίζουμε

Φρύνος μεσαίου μεγέθους με χαρακτηριστικά πράσινα σχέδια στη ράχη που θυμίζουν στολή παραλλαγής.

Πού το βρίσκουμε

Απαντάται σε βαλτώδεις περιοχές, ξέφωτα δασών, γεωργικές εκτάσεις και θαμνώδεις περιοχές. Μπορεί να βρεθεί και σε υποαλπικά ή και αλπικά λιβάδια.

Σαΐτα

Coluber najadum

Συνώνυμα: *Platyceps najadum*

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σειρές από μαύρες κηλίδες στα πλάγια του
λαιμού που μικραίνουν σταδιακά σε μέγεθος.

Πού το βρίσκουμε

Ξηρές και πετρώδεις περιοχές, μακία
βλάστηση, καλλιέργειες, καθώς και ανοιχτές
περιοχές σε δάση. Πιο συχνό κάτω από τα 1000
μέτρα υψόμετρο.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Στεφανοφόρος *Coronella austriaca*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Χαρακτηριστικές σκουρόχρωμες κηλίδες στο κεφάλι και στη ράχη. Σκουρόχρωμη ράβδωση ενώνει το ρουθούνι με το μάτι και συνεχίζει έως τον λαιμό.

Πού το βρίσκουμε

Δασικά ανοίγματα και θαμνώνες της ορεινής ζώνης. Φαίνεται να προτιμάει ορεινές περιοχές με πέτρες και βράχια έως τα 2500 μέτρα.

(φωτο: Β.Χατζηρβασάνης)

Κυρτοδάκτυλος

Cyrtopodion kotschy

Συνώνυμα: *Mediodactylus kotschy*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Γκέκο χωρίς “βεντούζες” στα δάκτυλα. Σχέδια σχήματος V στη ράχη. Κοκκώδεις φωλίδες σε όλο το σώμα.

Πού το βρίσκουμε

Βραχώδεις περιοχές, πέτρες και πετρότοιχοι σε περιοχές χαμηλού υψομέτρου έως τα 900 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Λαφιιάτης *Elaphe quatuorlineata*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Τέσσερεις γραμμές κατά μήκος της ράχης στα ενήλικα. Τα νεαρά είναι γκριζα έως σχεδόν λευκά με σκουρόχρωμες κηλίδες και χωρίς γραμμές.

Πού το βρίσκουμε

Σε όλους τους τύπους των Μεσογειακών ενδιαιτημάτων: δάση, θαμνότοποι, υγρότοποι, λόφοι με υψηλή βλάστηση. Έως τα 1400 μέτρα υψόμετρο.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Δενδρογαλιά

Hierophis gemonensis

Συνώνυμα: *Coluber gemonensis*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Χαρακτηριστικό σχέδιο στο πάνω μέρος του κεφαλιού.

Πού το βρίσκουμε

Πιο κοινό στη μακία και στις περιοχές χαμηλού υψομέτρου μπορεί να βρεθεί και σε αραιά δάση έως τα 1200 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Τρανόσαυρα *Lacerta trilineata*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Τα νεαρά συνήθως διαφέρουν από της Πρασινόσαυρας καθώς έχουν 3 ή 5 γραμμές κατά μήκος της ράχης. Τα ενήλικα είναι πράσινα με κίτρινο συνήθως πηγούνι. Σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτούνται μετρήσεις φολίδων για διαχωρισμό από την Πρασινόσαυρα.

Πού το βρίσκουμε

Απαντάται σε πληθώρα ενδιαιτημάτων, ανοικτές περιοχές με ποώδη βλάστηση, φρύγανα ή μακία, ανοικτές καλλιεργούμενες εκτάσεις και αραιά δάση. Ωστόσο, τα ανήλικα εντοπίζονται συνήθως σε διαφορετικές περιοχές με πυκνότερη αλλά χαμηλότερη βλάστηση. Έως τα 1600 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Πρασινόσαυρα

Lacerta viridis

Συνώνυμα: *Seps viridis*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Τα νεαρά συνήθως έχουν 2 ή 4 γραμμές κατά μήκος της ράχης. Τα ενήλικα είναι πράσινα με έντονο γαλάζιο πηγούνι στα αρσενικά.

Πού το βρίσκουμε

Πιο συχνή σε ημιορεινές και ορεινές περιοχές. Προτιμά υγρά ενδιαιτήματα με πυκνή βλάστηση ή μακί και δασικές εκτάσεις. Έως τα 2100 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Λιμνόφιδο

Natrix tessellata

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μακρουλό κεφάλι με τα μάτια και τα ρουθούνια τοποθετημένα προς τα πάνω. Τροπιδωτές ραχιαίες φολίδες.

Πού το βρίσκουμε

Ποτάμια, λίμνες και άλλοι υγρότοποι έως τα 2100 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Σαυρόφιδο

Orphisaurus arodus

Συνώνυμα: *Pseudopus arodus*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Μεγαλόσωμη άποδη σαύρα. Οστέινες πλάκες εσωτερικά των φολίδων.

Πού το βρίσκουμε

Ανοικτές περιοχές με ποώδη βλάστηση ή φρύγανα, θαμνώδεις εκτάσεις, αραιά δάση με φυλλοστρωμνή, φυλλοβόλα δάση. Έως τα 900 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Σιλιβούτι

Podarcis erhardii

Πώς το αναγνωρίζουμε

Παρόμοια με την τοιχόσαυρα, σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτούνται μετρήσεις φολίδων για διαχωρισμό. Συχνά ανοιχτόχρωμες γραμμές πλευρικά. Αν υπάρχουν σκουρόχρωμες ραβδώσεις στα πλάγια της ράχης, είναι πιο έντονες από την κεντρική ραχιαία.

Πού το βρίσκουμε

Ξηρές περιοχές με τυπική Μεσογειακού τύπου βλάστηση (φρύγανα, μακία) και βραχώδεις περιοχές. Στις περιοχές μεγάλου υψομέτρου αντικαθίσταται από το *Podarcis muralis*.

(φωτο: Β.Χατζηρβασάνης)

Τοιχόσαυρα *Podarcis muralis*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Πιο πεπλατυσμένο σώμα από την τοιχόσαυρα. Συνήθως όχι ανοιχτόχρωμες γραμμές πλευρικά.

Πού το βρίσκουμε

Θέσεις με πέτρες, βραχώδεις πλαγιές, ξέφωτα δασών, εγκαταλελειμμένες ανθρώπινες πέτρινες κατασκευές. Πιο συχνό σε ορεινές περιοχές έως τα 2800 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Γραικοβάτραχος
Rana graeca

Πώς το αναγνωρίζουμε

Χαρακτηριστικός χρωματισμός στο κάτω μέρος του κεφαλιού.

Πού το βρίσκουμε

Απαντάται σε χειμάρρους, πηγές και μικρούς ποταμούς συνήθως με ροή καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Εντοπίζεται κυρίως σε μικτά και φυλλοβόλα δάση αλλά και σε ορεινές κοιλάδες έως τα 2000 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Βαλκανοβάτραχος

Rana kurtmuelleri

Συνώνυμα: *Pelophylax kurtmuelleri*

Πού το βρίσκουμε

Ευρύοικο είδος, συναντάται σε μεγάλη ποικιλία χερσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων. Μικτά και φυλλοβόλα δάση, ανοιχτές εκτάσεις, καλλιέργειες, βοσκότοπους, όπου αναπαράγεται σε μόνιμες και εποχικές υδατοσυλλογές, φυσικές ή τεχνητές, με πλούσια υδρόβια βλάστηση. Πιο συχνό σε περιοχές χαμηλού υψομέτρου, σπάνια έως και πάνω από τα 1000 μέτρα.

(φωτο: Β.Χατζηρβασάνης)

Κρασπεδοχελώνα *Testudo marginata*

Πώς το αναγνωρίζουμε

Στα μεγάλης ηλικίας ζώα το πίσω μέρος του χέλου πλαταίνει και σχηματίζει “κράσπεδο”. Συνήθως μονή επουραία πλάκα.

Πού το βρίσκουμε

Εξαπλώνεται σε πλαγιές με πυκνή φρυγανική ή μακία βλάστηση σε βραχώδεις περιοχές καθώς και σε ελαιώνες ή άλλες παραδοσιακές καλλιέργειες. Φτάνει έως τα 1200 μέτρα υψόμετρο αλλά είναι πιο κοινή έως τα 800 μέτρα.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Βουνοτρίτωνας, Αλπικός τρίτωνας

Triturus alpestris

Συνώνυμα: *Mesotriton alpestris*,

Ichthyosaura alpestris

Πώς το αναγνωρίζουμε

Διαφοροποιείται εύκολα από τα άλλα είδη τρίτωνα της Ελλάδας λόγω της απουσίας στιγμάτων στην κοιλιά.

Πού το βρίσκουμε

Βρίσκεται σε ποικιλία ορεινών και αλπικών ενδιαιτημάτων από 700 έως 2400 μ. υψόμετρο. Στην περιοχή του Παρνασσού βρέθηκε και στα 270 μέτρα. Συχνότερα ενδιαιτεί σε μόνιμες ή εποχικές υδατοσυλλογές, όπως μικρές λίμνες και ρυάκια με κρύο και διαυγές νερό, οι οποίες βρίσκονται σε δάση και δασικά ξέφωτα, αλπικά λιβάδια, ενίοτε σε πετρώδεις και άγονες περιοχές. Συχνά απαντάται σε ποτίστρες ζώων και σε πηγές.

(φωτο: Ι.Ιωαννίδης)

Οχιά

Vipera ammodytes

Πώς το αναγνωρίζουμε

Απόφυση στη άκρη του ρύγχους. Όχι μεγάλες πλάκες στο κεφάλι. Χαρακτηριστικό ζιγκ ζαγκ σχήμα στη ράχη.

Πού το βρίσκουμε

Μεγάλο εύρος από φρύγανα και μακία στα χαμηλά υψόμετρα έως δασόρια και ορεινά λιβάδια. Συνήθως μέχρι τα 1400 μέτρα.

7 Ομάδα 6: Ασπόνδυλα

7.1 Λεπιδόπτερα

Zerynthia polyxena

Πώς το αναγνωρίζουμε

Χαρακτηριστικό είδος της οικογένειας Papilionidae. Το γενικό χρώμα των φτερών είναι συνήθως κίτρινο, με μαύρα και κόκκινα σημάδια. Κάποιες φορές το βασικό χρώμα των φτερών μπορεί να ποικίλει από σχεδόν λευκό έως πολύ σκούρο χρώμα ώχρας σε κάποια θηλυκά άτομα.

Πού το βρίσκουμε

Πρόκειται για ένα είδος της κεντρικής και νότιας Ευρώπης που φτάνει μέχρι τα νότια Ουράλια Όρη και το Καζακστάν.

Το κύριο ενδιαίτημά του είναι τα λιβάδια με αραιή βλάστηση, αλλά μπορεί να εντοπίζεται και σε ξέφωτα δάσους, αραιούς θαμνώνες κ.ά..

Περίοδος που πετά

Τέλη Μαρτίου – Μάιος, με κύρια περίοδο εμφάνισης τον Απρίλιο.

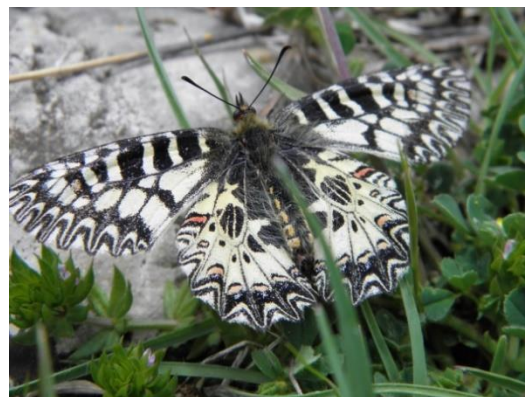
Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Με βάση την Κόκκινη Λίστα των πεταλούδων της Ευρώπης κατατάσσεται στα είδη «μειωμένου ενδιαφέροντος» (LC).

Το είδος εξαρτάται από φυτά του γένους *Aristolochia*, στα οποία αφήνει τα αυγά του.

O. Tzortzakaki

O. Tzortzakaki

D. Papandropoulos

Papilio alexanor

Πώς το αναγνωρίζουμε

Είδος της οικογένειας Papilionidae. Απαιτείται προσοχή στο πέταγμα, καθώς μπορεί να μπερδευτεί με τα συγγενικά του είδη *Papilio machaon* και *Iphiclides podalirius*.

Γενικό χρώμα φτερών το κίτρινο, ωστόσο, μπορεί να είναι και πιο ανοιχτόχρωμο. Χαρακτηριστικά και διαγνωστικά γνωρίσματα αποτελούν η διάταξη των μαύρων λωρίδων των φτερών του και το μήκος της «ουράς» του. Έχει 4 παράλληλες μαύρες λωρίδες, οι οποίες το διακρίνουν από τα άλλα δύο είδη, και η «ουρά» είναι κοντύτερη από ότι στο είδος *I. podalirius*.

Πού το βρίσκουμε

Εξαπλώνεται σε λίγες περιοχές της κεντρικής Μεσογείου (ΝΑ Γαλλία, ΝΑ Ιταλία, Δ Κροατία), την Ελλάδα και φτάνει μέχρι το Δ. Πακιστάν.

Εντοπίζεται κυρίως σε ξερά και βραχώδη, ασβεστολιθικά υποστρώματα. Συχνά βρίσκεται σε πλαγιές με αραιή θαμνώδη βλάστηση, αλλά και σε ορεινά λιβάδια.

Περίοδος που πετά

Τέλη Απριλίου – μέσα Ιουλίου, με κύρια εμφάνιση κατά το μήνα Μάιο.

Άλλες πληροφορίες

Με βάση την Κόκκινη Λίστα των πεταλούδων της Ευρώπης κατατάσσεται στα είδη «μειωμένου ενδιαφέροντος» (LC). Ωστόσο, απειλείται λόγω της παράνομης συλλογής και εμπορίας.

D. Papandropoulos

Parnassius mnemosyne

Πώς το αναγνωρίζουμε

Χαρακτηριστικό είδος της οικογένειας Papilionidae. Τα φτερά έχουν λευκό χρώμα με γκρι υπομετωπικές περιοχές και είναι ημιδιαφανή.

Πού το βρίσκουμε

Εξαπλώνεται σε διάφορες περιοχές τόσο της νότιας όσο και της βόρειας Ευρώπης. Οι πληθυσμοί του συχνά εντοπίζονται σε περιορισμένα σημεία, όπου μπορεί όμως να είναι αρκετά άφθονο.

Ζει κυρίως σε λιβάδια μεσαίου και μεγάλου υψομέτρου και ξέφωτα δασών.

Περίοδος που πετά

Μάιος – τέλη Ιουλίου

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου τα αρσενικά κατασκευάζουν μία δομή στην κοιλιά των θηλυκών, η οποία ονομάζεται σφραγίδα.

Σύμφωνα με την Κόκκινη Λίστα των Λεπιδοπτέρων της Ευρώπης εντάσσεται στην κατηγορία κινδύνου «σχεδόν απειλούμενο» (NT).

D. Papandropoulos

D. Papandropoulos

Parnassius apollo

Πώς το αναγνωρίζουμε

Χαρακτηριστικό και απαραγνώριστο είδος της οικογένειας Papilionidae. Πρόκειται για ένα είδος με μεγάλο μέγεθος. Το χρώμα των φτερών είναι λευκό, με λίγα μαύρα και κόκκινα ή πορτοκαλί σημάδια.

Πού το βρίσκουμε

Εξαπλώνεται στη Σκανδιναβία, τις Άλπεις και τις ορεινές περιοχές της Νότια Ευρώπης.

Πρόκειται για ένα ορεινό είδος, το οποίο εντοπίζεται κυρίως σε αλπικά λιβάδια, βραχώδεις πλαγιές πάνω από το δασοόριο και περιθώρια δάσους.

Περίοδος που πετά

Μέσα Ιουνίου – τέλη Αυγούστου

Άλλες πληροφορίες

Ευνοείται από την ήπια βόσκηση, καθώς κατ' αυτό τον τρόπο διατηρούνται «ακάλυπτα» από άλλα φυτά τα χαμηλού ύψους φυτά στα οποία αφήνει τα αυγά του (*Sedum*).

Σύμφωνα με την Κόκκινη Λίστα των Λεπιδοπτέρων της Ευρώπης εντάσσεται στην κατηγορία κινδύνου «σχεδόν απειλούμενο» (NT).

Απειλείται λόγω της παράνομης συλλογής και εμπορίας.

D. Papandropoulos

Plebejus pylaon

Πώς το αναγνωρίζουμε

Είδος της οικογένειας Lycaenidae. Το αρσενικό έχει μπλε χρώμα και το θηλυκό καφέ. Η αναγνώρισή του από μη ειδικούς απαιτεί τη χρήση οδηγού αναγνώρισης, καθώς μπορεί να μπερδευτεί με άλλα είδη της οικογένειας.

Πού το βρίσκουμε

Εξαπλώνεται κυρίως στη ΝΑ Ευρώπη, αλλά και στις Άλπεις και την Ισπανία.

Το είδος εντοπίζεται κυρίως σε λιβάδια βουνών σε μεσαία ή μεγάλα υψόμετρα και σε ξέφωτα δασών.

Περίοδος που πετά

Μέσα Μάη - τέλη Ιουλίου

Άλλες πληροφορίες

Σύμφωνα με την Κόκκινη Λίστα των Λεπιδοπτέρων της Ευρώπης εντάσσεται στην κατηγορία κινδύνου «σχεδόν απειλούμενο» (NT), ενώ στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας οι πληθυσμοί του τάξον brethertonii εντάσσονται στην κατηγορία κινδύνου «τρωτό» (VU).

O. Tzortzakaki

7.2 Γαστερόποδα και Κολεόπτερα

Cerambyx cerdo

Έντομο, Κολεόπτερο, οικογένεια

Cerambycidae

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σώμα επίμηκες με μήκος 24-55 mm. Το πρώτο ζεύγος των φτερών είναι σκληρό (έλυτρα) και το δεύτερο μεμβρανώδες. Χρώμα σώματος και ποδιών μαύρο εκτός από τα άκρα των ελύτρων που έχουν ερυθρωπή απόχρωση. Κεραίες με πολύ μεγάλο μήκος, στα αρσενικά άτομα είναι πολύ μακρύτερες από το σώμα ενώ στα θηλυκά φθάνουν μέχρι το άκρο των ελύτρων.

Πού το βρίσκουμε

Περιοχές με πλατύφυλλα δέντρα σε διάφορα υψόμετρα

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Το είδος προτιμά μεγάλα μεμονωμένα δέντρα, κυρίως δρυς, σε ανοιχτές περιοχές. Οι προνύμφες ζουν κάτω από τον φλοιό των δέντρων και τρέφονται από το ξύλο

Photo: D. Descouens

Lucanus cervus

Έντομο, Κολεόπτερο, οικογένεια

Lucanidae

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σώμα ογκώδες με μήκος 24-55 mm. Το πρώτο ζεύγος των φτερών είναι σκληρό (έλυτρα) και το δεύτερο μεμβρανώδες. Χρώμα σώματος σκούρο καστανό. Τα ώριμα αρσενικά του είδους είναι τα μεγαλύτερα Κολεόπτερα της Ευρώπης και φέρουν τεράστιες χαρακτηριστικού σχήματος γνάθους. Τα θηλυκά άτομα φέρουν κανονικού μεγέθους γνάθους

Πού το βρίσκουμε

Περιοχές όπου υπάρχουν μεγάλες ποσότητες νεκρού ξύλου σε αποσύνθεση. Προτιμά θέσεις με δρυς που φύονται σε όχθες ποταμών

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Συχνά καταγράφεται σε κήπους αστικών και ημιαστικών περιοχών

Photo: D. Descouens

Morimus funereus ή *Morimus asper*
funereus

Έντομο, Κολεόπτερο, οικογένεια
Cerambycidae

Πώς το αναγνωρίζουμε

Σώμα ογκώδες και συμπαγές με μήκος 20-38 mm και χρώμα σκούρο γκρίζο. Το πρώτο ζεύγος των φτερών (έλυτρα) είναι συντηγμένο και φέρει δύο κηλίδες μεταλλικού μαύρου χρώματος πάνω σε κάθε έλυτρο. Οι κεραίες είναι μακρύτερες από το σώμα στα αρσενικά και περίπου ίσου μήκους με το σώμα στα θηλυκά άτομα

Πού το βρίσκουμε

Ορεινές και ημιορεινές δασικές περιοχές

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Νυκτόβιο είδος αλλά βρίσκεται συχνά σε σωρούς ξύλων κατά τη διάρκεια της ημέρας

Photo: K. Ραδέα

Bythinella charpentieri

Γαστερόποδο, οικογένεια Bythinellidae

Πώς το αναγνωρίζουμε

Υδρόβιο γαστερόποδο με διαφανές κέλυφος κυλινδρικού σχήματος και ύψος < 2mm. Άνοιγμα κελύφους ωσειδές. Επίφραγμα διαφανές.

Πού το βρίσκουμε

Σχηματίζει μικρούς πληθυσμούς σε ρέοντα ύδατα (κυρίως πηγές και κρήνες)

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Βρίσκεται αποκλειστικά σε καθαρά νερά

Photo: Κ. Ραδέα

Darhniola eptalophos

Γαστερόποδο, οικογένεια Hydrobiidae

Πώς το αναγνωρίζουμε

Υδρόβιο γαστερόποδο με διαφανές κέλυφος πεπλατυσμένου ωοειδούς σχήματος. Πλάτος κελύφους $\leq 2\text{mm}$, ύψος κελύφους $\leq 1\text{mm}$. Επίφραγμα με έντονο πορτοκαλί χρώμα.

Πού το βρίσκουμε

Σχηματίζει μικρούς πληθυσμούς σε ρέοντα ύδατα (κυρίως πηγές και κρήνες)

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Βρίσκεται σε καθαρά νερά που δεν έχουν αυξημένο οργανικό φορτίο

Photo: K. Ραδέα

Grossuana delphica

Γαστερόποδο, οικογένεια Hydrobiidae

Πώς το αναγνωρίζουμε

Υδρόβιο γαστερόποδο με διαφανές κέλυφος κωνικού-ωοειδούς σχήματος. ύψος κελύφους $\leq 2\text{mm}$. Επίφραγμα με έντονο πορτοκαλί – κόκκινο χρώμα.

Πού το βρίσκουμε

Σχηματίζει μικρούς πληθυσμούς σε ρέοντα ύδατα (κυρίως πηγές και κρήνες)

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Βρίσκεται σε καθαρά νερά που δεν έχουν αυξημένο οργανικό φορτίο.

Photo: Κ. Ραδέα